

דברי שי"ח

במשנתם של רבותינו

רבינו רשכבה"ג

בעל החזון איש זצלה"ה

ולחבריה"ח תלמידו המופלג רבינו שר התורה

מדרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

יו"ל במלאת שישים שנה

להסתלקותו לגנוי מדומים

שי"ק ט"ו חשון ה'תשי"ד

חשון ה'תשע"ד

י"ד ע"י מכון

דברי שי"ח

להפצת דברי רבינו שר התורה
מרון הגר"ח קניבסקי שליט"א



בכל עניני הקונטרס לפנות:
יצחק גולדשטוף
יהודה הנשיא 52 בני ברק
0573145900@okmail.co.il
טל: 077-2102105
פקס: 077-2092005

לקבלת הגליון "דברי שי"ח"
היוצא לאור מדי שבוע
ניתן לפנות לפי הפרטים דלעיל



ניתן להשיג גם החוברות הקודמות
דברי שי"ח א - מרון הגר"ש אלישיב זצוק"ל
דברי שי"ח ב - רבינו שליט"א - בעניני חג הסוכות
ובסופו דברי חיוזק ומעשים לזכרה של הרבנית ע"ה



הקלדה: "שרותי קלדנות"
054-8449793

לעילוי נשמת



מורינו המסגיה

הגה"צ ר' נתן ב"ר אברהם דב כהן זצוק"ל
נלב"ע כ"ג אב תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

לרפואה שלימה



חיה מרים בת חנה שרה
לרפואה קרובה
בתושחי

דבר העורך

חשון תשע"ד

לקראת יום היא"צ של רבינו הקדוש מרן בעל החזון איש זצוקללה"ה, עלה בדעתנו להוציא לאור קונטרס מחידושי תורתו, הלכות והליכות, פסקים ושמועות, שנאמרו מפיו הק', ונשמעו מפי בן אחותו תלמידו המובהק רבינו מרן שליט"א, וליקטנו בס"ד מדברים שכתב מרן שליט"א עצמו, ומדברים שכתבו תלמידים שליט"א בשמו כפי שתחזינה עיני המעיין הישר. אין אנו ראויים לומר דברי שבח על מרן שליט"א, ונזכיר רק מה שידוע שאמר תלמידו המובהק הגאון ר' שמרי' גרינמן זצ"ל כי "מיום שעמד על דעתו קיבל על עצמו עול תורה כפשוטו" וסוף הדברים הלא ידוע - כי זכה ופסקיו שבהלכה נתקבלו בכל בית ישראל.

והנה כבר ידוע מה שכתב מרן בעל הקהילות יעקב באיגרת (מובא בספר קריינא דאגרתא) כי אין לסמוך על שום הדבר הנאמר בשם מרן החזו"א זלה"ה אלא אם נשמעו הדברים מפי תלמיד מוסמך והגון, כי הרבה שמועות לא נכונות נאמרות בשמו ולא היו ולא נבראו עיי"ש, אכן הדברים המובאים כאן הם דברים שאמרם או כתבם מרן שליט"א וכנ"ל.

וידוע, כי יש לו למרן שליט"א בבית גנזיו פנקס שלם עם פסקי הלכות שרשם ממה ששמע וראה הליכות בקודש אצל רבו המובהק מרן זצ"ל אלא שחושש מאחריות שיפסקו הלכות על פיו ושמא אין הדברים מספיק מדויקים ולא רוצה להדפיס את זה לרבים, אכן זעיר פה זעיר שם נתפרסמו חלק מן הדברים והעתקנו מעט מהם בקונטרס זה להגדיל תורה ולהאדיר.

"בתלת זמני הוי חזקה" וזה לנו האות בס"ד בפעם הג' של הופעת קונטרס "דברי שיח" אחרי שיצא לאור כבר הראשון לע"נ רבנו מרן הגרי"ש אלישיב זי"ע והשני לע"נ הרבנית קניבסקי ע"ה, וב"ה זכינו ורווחא מילתא בי מדרשא והרבה שתו בצמא את הדברים והיו להם לעיניים.

ומצלאין אנו קדם מלכא, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, ונזכה לזכות להתחמם לאורו וליהנות מזיו ולראות בקרוב בביאת משיח צדקנו עם תחיית המתים בב"א.

עובדות ממרון שליט"א

בתפילה לא צועקים

(ז' חשוון תשע"ג) לפני תפלת מעריב ניגשו לרבינו והזכירו לו שהיום מתחילים לומר "ותן טל ומטר", ושמעתי מרבינו שסיפר "כשהיתי נער צעיר התפללתי יחד עם החזן איש בתפילת מעריב ביום זה ובאמצע שמונה עשרה הגבהתי את קולי במילים "ותן טל ומטר". לאחר התפלה ניגש אלי החזן איש הביט בעיני ואמר לי משפט אחד בתפילה לא צועקים!....
(גליון "דברי שיח")

הלכה למעשה

סיפר הגאון ר' דב לנדא שליט"א שכאשר רבינו היה נער צעיר והוריו גרו עם מרן החזן איש זצוק"ל, רצה רבינו ללמוד למעשה את הלכות כלאים, ולקיים מצוות מתנות עניים, וזרע בחצר ערוגה עם כמה סוגי ירקות, ובא לשאול את החזן"א כמה עליו להרחיק בין סוגי הירקות כדי שלא יהיה כלאים, והורה לו החזן"א להרחיק טפח וחצי (15 ס"מ) בין כל מין ומין, (כפי שפוסק בספרו), ואמר רבינו שהסיפור נכון.
(שמעתי מנכדו של רבינו שליט"א)

במה מדליקין

סיפר רבינו שליט"א, כי כשהיה ילד ולמד משנת במה מדליקין רצה מאד להכיר את כל סוגי הפתילות המובאות במשנה, לכש, חוסן, כלך, פתילת האיזן, פתילת המדבר, ירוקה שעל פני המים, וכו', ולקח קופסא קטנה והתחיל לאסוף את כל המינים, בהדרגת החזן"א ואביו זצוק"ל, והיה מין אחד שלא הכירו אותו, ואמרו לו כי הערבים מכירים מין זה, (ע"פ הארמית שמבואר בגמרא), באותם ימים חיו בבני ברק ובסביבותיה, משפחות ערביות, ורבינו ניגש לאחד הערבים כשראהו רוכב על סוסו, ומשך בבגדו, הערבי הביט בו ושאל לרצונו, שאלו רבינו שליט"א שיראה לו מה זה המין ההוא, הערבי, הלך איתו בין השדות והראה לו את המין, ורבינו הוסיפו לקופסא, ואמר רבינו את האוסף הזה שמרתי אצלי הרבה שנים עד שכנראה מישהוא זרקו מחוסר ענין כי לא ידע מהו.
(שמעתי מנכדו של רבינו שליט"א)

תוכן הענינים

ז..... בקודש פנימה

ט..... הלכות ומנהגים בענין בגדי שבת

י..... הלכות ומנהגים בענין ספר תורה וקריאת התורה

יא..... כמה דברים שאמר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן שליט"א

יב..... כמה פנינים ועובדות שסיפר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן שליט"א על מרן החזון איש זי"ע

יד..... הנהגות בלימוד התורה ממרן החזו"א כפי שסיפר הגאון רבי אברהם הורביץ זצ"ל, חלקם נשמעו מפי רבינו שליט"א

טז..... שו"ת ופסקי הלכות מרבינו שליט"א בשם מרן החזו"א זי"ע

יז..... שו"ת מרבינו שליט"א בכמה עניני הלכה

יח..... הליכות והנהגות ממרן זללה"ה שנאמרו מפי רבינו שליט"א לתלמידו הגר"א מן שליט"א

כא..... מעשים והנהגות שסיפר רבינו שליט"א ממרן בעל החזו"א זי"ע

כו..... תפילה על חולה

כו..... ברכת "אשר יצר" בלילה

כו..... בדין מזונותיו עליו

כו..... שיעור כזית לשיטת מרן זצ"ל

כז..... לא ילבש "בשעון לגברים"

כח..... גדולי ישראל על פטירת מרן זללה"ה



ז _____ בקודש פנימה

בקודש פנימה

זקניך ויאמרו לך

עם גמר הכנת הקונטרס לדפוס, נכנסנו קמיה רבינו מרן שליט"א וביקשנו לשאול אותו כמה שאלות בהליכות ואבני דרך בחייו של מרן החזון איש זללה"ה, לזכות את הרבים בכל רחבי תבל. באנו ביראת כבוד וזכינו לנשיאות חן מיוחדת קמיה מרן שליט"א, שהשיב תשובות ברורות על כל שאלה ושאלה, אמנם כדרכו, קיצר בדבריו אך זהו "מועט המחזיק את המרובה", העלינו את הדברים על גבי הכתב וכמובן אין לראות בזה יותר מאשר כתבי תלמידים, וכל טעות אין לתלות אלא בכותב ודכוותיה.

שאלנו: העולם אומר כי אחרי חמישים שנה אין עולים על הקבר, ושבוע הבא כבר היא"צ השישים של מרן זצ"ל, האם הרב שליט"א עולה או לא? תשובה: בודאי אני עולה בעז"ה, לא שמענו ממנהג זה.

ביררנו אצל רבינו שליט"א מה הסיבה שמרן החזון איש עלה לארץ ישראל ולא נשאר שם במקום מגוריו ווילנא, הלא ישב שם בצנעא והגה בתורה ללא הרף ומה הביא אותו לעזוב כל משפחתו ולבוא לארץ ישראל - והשיב: הלא הוא מצוה דאורייתא של מצות ישוב ארץ ישראל. אבל באמת היה שם עוד סיבה, שהוא עלה, כי רשכבה"ג הגר"ע גרודזינסקי זצ"ל יעץ לו לעלות כן שאולי יזכה פה בא"י לזרע של קיימא, שהמקום גורם.

הוסיף מרן שליט"א: אני הייתי ילד קטן כשעלינו לא"י, כשאנו עלינו מרן זללה"ה כבר היה פה, שהוא בא לפנינו.

שאלנו ביראת כבוד: מהי הסיבה שמרן החזון איש כל חייו הקדיש לכתובת ספרים, האם מפני שראה בכך תועלת לעצמו שעל ידי זה יברר היטב ויקיים אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא או שכל מטרתו היה למען הכלל, והשיב על

ה _____ דברי שי"ה

אתר: הלא זה מצוה מפורשת בהלכות תלמוד תורה, ללמד לאחרים תורה. וזה היה מטרתו, לזכות את הכלל.

אח"כ הוסיף: באמת שהיה חשוב לו שידעו ויהיה ברור כל דבר הלכה למעשה. ולכן הוא כ"כ עמל שיהיה הלכות ברורות בפרט בנושא השמיטה ושאר הלכות זרעים. שבזה ההלכות היו עמומות יותר.

"מרן שליט"א למד יחד "חברותא" עם מרן ז"ל? תשובה: לא למדתי איתו חברותא! אכן, כל דבר שהיה קשה, כל שאלה, כל הלכה כמובן היינו מיד שואלים אותו. הוא היה רגיל לבוא פעם בשנה לעיר צפת לנוח שם, באחד השנים ביקשתי ממנו שילמד איתי, למדנו מסכת תענית, אבל זה היה רק שבוע אחד...

ש: האם לחזו"א קראו "ישעיה" או "ישעיהו"? תשובה: לחזון איש קראו ישעיהו, אביו קרא לו על שם ישעיהו הנביא, והשם "אברהם" הוא על אברהם אבינו! ש: יש אומרים שהשם אינו ראוי כ"כ, היות וזה ישעיהו הנביא, וכידוע מת במיתה משונה ת. אין לחשוש בכך, הוא שם מצוין.

עוד שאלנו: כיצד מנהג מרן שליט"א בנושא שנחלקו בו אביו מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל ורבו המובהק מרן החזו"א? ת: לא חלקו בשום מקום. יש דברים שהם מנהגים ולא הלכות ובזה אני נוהג לפי הענין.

הלכות ומנהגים בענין בגדי שבת

ממרוך בעל החזון איש

"מרשימות רבינו שליט"א מכתב ידו"

- החליף לשבת כל בגדיו גם הטלית והמנעלים והכובע עליון ותחתון ואם היה באפשר גם ט"ק. [וכמ"ש במ"ב סי' רס"ה סק"ה וכ"ה במעש"ר סי' קמ"ז]
- מיד אחר הבדלה ציוה לקפל טליתו [כמ"ש במ"ב סוף סי' רצ"ט] שלא היה מקפלו בשבת [כמ"ש במ"ב סי' ש"ב סקי"ג] ואכל מלוח מלכה מיד [עיין מ"ב סי' ש' סק"ב] וכמדומה שגם החליף בגדי שבת אז, והעידו שהיה מחליף לפני מלוח מלכה כשהיה אפשר.
- לא היה רוצה ללבוש בגדים מכובסים עד שעברו עליהן ח' ימים [כמ"ש בפסחים קי"ב ע"ב ועי' בארה"ח סי' ב' ס"ב שהביא ג"כ דין זה ועיין במאסף לכל המחנות סי' ב' סק"ט בשם מלא הרועים] ומ"מ בשעת הדחק שלא היו לו אחרים לשבת היה לובש. [מפי אמי מורתי ע"ה].
- עיין ירושלמי שבת פ"ו ה"ב לאו אורחיה דבר נש מהוי ליה תרין סנדלין חד לחולא וחד לשובתא [לכן נהגו לצחצח הנעליים לכבוד שבת ולא להחליפם וכן נהג החזו"א זצ"ל ומי שאפשר לו בנעליים מיוחדות לשבת תבוא עליו ברכה ומ"מ אפשר שיש לצחצח].
- מרן החזו"א זצ"ל רצה שיהיו בביהכ"נ שלו לס"ת שלו ד' מעילים א' לחול וא' לשבת וא' ליו"ט וא' לימים נוראים לבן.
- בענין כבוד וענג הי עדיף, סיפר רבינו שליט"א: היה אצלינו משגיח בישיבה הג"ר דוב זוכובסקי זצ"ל והוא שלח אותי לשאול את החזון איש, כבוד שבת ועונג שבת הי מיניהו עדיף והשאלה היתה על אחד שהולך עם עניבה וזהו כבוד שבת אבל עונג שבת אין בכזה חוסם ללכת עם עניבה והחזון איש אמר לו "אם אינו עונג אינו כבוד".

(בגדי שבת)

☆ ☆ ☆

י. דברי שי"ה _____

הלכות ומנהגים בענין ספר תורה וקריאת התורה

מזמון בעל החזון איש

"מרשימות רבינו שליט"א מכתב ידו"

א. כתב ס"ת לעצמו בסוף ימיו ע"י סופר בירושלים (ועי' מעש"ר סי' צ"ו) וכתב בעצמו הלמ"ד האחרונה (עי' מנחות ל' א' ורמ"א יו"ד סי' ע"ר ס"א ובפ"ת שם סק"ט) והגבי' הס"ת כדי לקנותו (רמ"ג, כנראה משום דמעות אין קונות עד שימשוך).

ב. השתדל שיהיו נביאים ומגילות כשרים על קלף (כמנהג הגר"א במ"ב סי' רפ"ד סק"א).

ג. בנביאים (וכמדומה גם במגילות) צוה להשאיר בתחלתו קלף כדי לגול כולו ופ"א שכחו וצוה לחבר בתחלתו עוד קלף ע"י תפירה (ועי' ב"ב י"ד א' ועי' פ"ת יו"ד סי' רע"ג סק"ב).

ד. המוליך ס"ת צריך שיהא הצד הנפתח כלפי האוחז (עי' רמ"א סי' קמ"ז ס"ד).

ה. אין לתת הגבהה לזקן ותש כח (וכ"פ במ"ב סי' קמ"ז סק"ז ופשוט).

ו. מי שקראוהו לעלות לתורה ולא עלה (בגלל עניני הפסק בתפלה) ועלה אחר במקומו, כשבא לעלות אח"כ (כשכבר יכול לעלות) הורה שלא לקרותו בשמו אלא יעלה בעצמו (רמ"ג וצ"ע טעמו).

ז. כשהי' חולה כמה שבועות ולא שמע קה"ת צוה אח"כ בשבת שיקראו כל הפרשות שהחסיר וקראו לכהן עד שהגיעו לשני בפרשת השבוע (וכ"ה בתוס' מעש"ר אות ל"ד שכן נהג הגר"א ע"ש ועי' מ"ב סי' קל"ה סק"ו וצ"ע).

ח. פ"א נפל ס"ת לארץ וראשו א' נשאר בידו ואמר שא"צ להתענות כיון שראשו א' נשאר בידו (וכעין זה כ' בתשו' עצי לבנון ח"ב סי' ע"א מובא במאסף לכל המחנות סי' מ' סק"ד וכ"כ בתשו' האלף לך שלמה או"ח סי' שס"א).

(קונטרס כתבו לכם)

☆ ☆ ☆

עובדות והנהגות _____ יא

כמה דברים שאמר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן שליט"א

מתורת מרן החזון איש

(ובסוגרים נוספו עליו הערות מרבינו שליט"א)

א. גם בזמנינו נשאר דינא דגמ' שהמוצא מעות הרי אלו שלו לאלתר ואע"פ שאין אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ובפרט בכסף קטן. (אני שמעתי שאמר שאפילו שבזמנינו לא ממשמשים בכל זאת זה הפקר בית דין ומותר לקחת אחרי שחכמים התירו את הדבר, כך רשום אצלי ששאל הג"ר דב לנדו וכך ענה לו.)

ב. הורה לברך תפילת הדרך לכל יוצא מן העיר ואפילו בנסיעה קצרה מאד. (אני שאלתי אותו אם צריך לברך תפילת הדרך כשנוסעים מבני ברק לפתח תקוה, ואמר לי שגם בנסיעה בבני ברק אני יכול לברך שכל הנסיעות יש סכנה, אלא שבמקום ישוב אין חיוב אבל כשיוצאים מחוץ לעיר צריך לברך מעיקר הדין. (אבל היום נדמה לי שפ"ת מחוברת ממש לב"ב ואם כן אין חיוב לברך רק רשות אם רוצה). (וכמדומה אמר ששיטתו בזה בשם הט"ז.)

ג. חשש משום יום טוב שני אף בבני ברק, והיה נזהר בו בכל מלאכות דאורייתא. (חשש ככה, אבל לא רצה שידעו מזה, כי סבר שמעיקר הדין זה מותר. (ובספר שקל הקדש על הל' קידוה"ח נזהרתי מלכתוב את זה כי הרי לא רצה שידעו מזה, אבל כמדומני שרמזתי את זה באיזה מקום.)

ד. טלית קטן שנקרע קצת בכתף כיון דרובו שלם לא חשיב כחסר וכשר. (אצלי היה כזה מעשה שנקרע לי הט"ק בכתף ושאלתי אותו מה לעשות, ואמר לי לפתוח ולהטיל את הציצית מחדש, ולמחרת בבוקר שאל אותי אם כבר סידרתי את זה, והשבתי שעדיין לא סידרתי, ואמר לי שכעת נתחדש אצלו ההלכה שא"צ לפתוח, שלמד באותו הזמן הלכות ציצית, וכתב את זה בספר חזו"א.)

ה. הכריע עיקר דאין צריך ללבוש טלית קטן מצמר. (זה מחלוקת בפוסקים והמשנ"ב מחמיר ליקח טלית קטן של צמר, אבל אמר לי שהגר"א הכריע שא"צ של צמר, וכך נהג הגר"א בעצמו כדי לפרסם שזו ההלכה, ושאלתי אותו ולמה אנחנו גם נעשה כך, וענה לי שמכיון שהגר"א עשה כך גם אנחנו עושים כך.)

ו. לא נמנע מלדבר דברי תורה נגד מים של נטילת ידים של שחרית. (כן גם אני שמעתי, ואמר שגם לדעת המחמירים שלא לדבר כנגד מי נט"י מ"מ אם שפך לתוכו קצת מים מותר.)

(אעלה בתמר)

☆☆☆

יב. דברי שי"ה _____

כמה פנינים ועובדות שסיפר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן שליט"א על מרן החזון איש זי"ע

■ זכינו בתקופתינו לראות את פני מרן ז"ל שהיה נשמה גבוהה מאוד שלא לפי המצב והדרגה של הדור, ונשלח מן השמים כדי שירומם ויגביה את כל הדור עמו, והיה ממש מבהיל בגודלו בתורה שהיה יגע ועמל בעמל שאין דומה לו בכל חלקי התורה, ועל ידי זה רומם ממש את כל בני הדור יותר מכל אותם שקדמו לו.

■ סיפרו שפעם למד מרן ז"ל עם אחד קטע גמרא ולאחר שסיימו אמר לו לחזור על זה עוד פעם, וכן כמה וכמה פעמים אמר לו לחזור שוב שוב, ובפעם העשירית התפרץ הלה בבכי שהיה קשה לו, ואמר לו מרן ז"ל דע לך שרק ככה לומדים.

■ מרן ז"ל היה יחיד בזה שכתב ספרים בכל חלקי התורה והכל ממש הלכה למעשה, כל דבר שלמד וכתב היה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא באופן שאפשר להתיר עגונה ע"פ זה, ומתוך משנתו הורה הלכה למעשה, ולא הניח אחריו כמותו בזה.

■ העיד הג"ר נסים קרליץ שליט"א שמרן ז"ל אמר לו שמה שאמרו שקיום העולם הוא על ידי לימוד התורה שבכל רגע ורגע, היינו גם על ידי השינה של תלמידי חכמים ולומדי תורה, כשישנים כדי שיהיה להם כח להמשיך ללמוד.

■ מרן ז"ל מעולם לא למד במסגרת של ישיבה, אלא למד אצל אביו הג"ר שמריהו יוסף זצ"ל הרב של קוסובא. ושמעתי שתורת הקבלה למד מרן ז"ל אצל הבעקער (אופה) של העיירה דקוסובא, וכן אמרו לי שהיה תקופה שמרן ז"ל עסק כמה שבועות רק בספרי קבלה ובאותו הזמן לא עסק בנגלה כלל.

עובדות והנהגות _____ יג

■ מרן ז"ל היה מיוחד מאד בכיבוד אביו ואמו, וידוע על משפחתו של מרן ז"ל שכל הבנים כיבדו את אביהם הגאב"ד דקוסבא באופן מיוחד, ובאמת זכו שכולם יצאו גדולי תורה.

■ מרן ז"ל היה אומר לשואלים אותו שלא לעבור ממושבות אחרות לבני ברק, כי רצה שישאר אידישקייט בכל מקום.

■ החזון איש זצ"ל אמר להגרי"ג אדלשטיין שליט"א שצריך להקפיד לאכול פת במלוה מלכה ולא לצאת ידי חובתו במזונות, וכמדומה שאמר שמי שלא אוכל פת יצטער על כך. (אכל מלוה מלכה גם במוצאי יום טוב, וכך הביא בשם הג"ר יעקב עמדין לאכול מלוה מלכה גם במוצאי יום טוב.) (אבל עדיין לא מצאתי דבר זה בספרי הג"ר יעקב עמדין).

(אעלה בתמר)

☆ ☆ ☆

יד _____ דברי שי"ה

הנהגות בלימוד התורה ממרן החזו"א כפי שסיפר הגאון רבי אברהם הורביץ זצ"ל, חלקם נשמעו מפי רבינו שליט"א

אמר לי הגאון הגדול רח"ק שליט"א בשם מרן זצוק"ל שהמגן אברהם ז"ל הוא גדול המפרשים מכל מפרשי הד' חלקי השו"ע כגון הט"ז, הח"מ, הב"ש וכו'.

שמעתי שמרן החזו"א זצוק"ל חבב מאד את הספר קרבן נתנאל על הרא"ש ובהנחת אבן הפנה לישיבת סלבודקה בב"ב אמר מרן שיעור שלם על דברי הק"נ (הייתי אז אצל מרן) כמדומה שמרן אמר שהק"נ נכתב עפ"י רוח"ק. והוסיף לי הגאון הגדול רח"ק שליט"א שפעם אמרו למרן שהחסידיים אומרים על הק"נ שהי' לו רוח"ק ונהנה מרן מזה ואמר מנין יודעים זה החסידיים (אמר בלשון הסכמה ואהדה).

ספר לי הגאון הגדול רח"ק שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל בקש ממנו לקרא בפניו קטעים מהשטה מקובצת ורצה מרן לפני שמתחיל לקרא שיסתכל ויאמר לו מיהו הראשון בעל המאמר. (הרבה פעמים הגאון הגדול רח"ק שליט"א קרא בפני מרן בספר שביקש, עקב חולשתו הגדולה לקרא בעצמו וכן עייפות וחולשת עיניו הקדושות מרוב עיונו בתוה"ק כפי שאמר לי הגאון הגדול רח"ק שליט"א, וגם אני זכיתי לקרא וכך הוי עובדא בשנת תש"א כשלמדתי בישיבת בית יוסף בב"ב בסמוך למרן החזו"א ירדתי למרן בשבת לדבר בלמוד מרן שכב על כסא נוח במרפסת שלפני פתח ביתו ואסור הי' לטלטל ממנה לבית, מרן הי' צריך לעיין באיזה גמ' ולא הי' בכחו להכנס לחדר בקשני שאכנס לחדר ואסתכל בגמ' ואגיד לו מה שכתוב כפי שבקש וכן עי' מה שכתבנו בארחות רבנו ח"א עמ' שפ"ט אות י"ט).

מרן החזו"א זצוק"ל הי' קם תמיד מהשינה בערך בשעה שלש בעוד לילה גם בזקנותו בשנה האחרונה ראיתי את מרן קם בשעה זו (כי הרבה פעמים הייתי לומד כל הלילה בבית מדרשו) ואף שהלך לישון לאחר חצות הלילה לפעמים בשעה אחת או שתים זכיתי פעמים לטייל עם מרן בקיץ האחרון בשעות אלה, קם מרן

הנהגות בלימוד התורה _____ טו

השכם בשעה שלש בערך וביום ה' מרן נרדם כמה פעמים. (בליל שבת מרן הלך לישון יותר מוקדם).

זכורני בלמדי בבחרותי בישיבת ב"י שהיתה בסמוך למרן החזו"א והיינו חוסים בצל קדשו, ה' מרן זצוק"ל אומר לבחורים לפני שלומדים סוגיא בעיון יש לעבור עליה במהירות כדי שיהא לו מושג מהמדובר בה. וכן היה אומר מרן לבחורים בב"י שיחזרו כל פרק שבע פעמים בלי רש"י ובלי תוס', לאחר שלמדו כבר את הפרק עם פרש"י ותוס' וע"י החזרה שבע פעמים יזכרו בגמ' גם מה שנא' ברש"י ובתוס' (הדבר הראשון אמר לי גם הגאון הגדול רח"ק שליט"א בשם מרן זצוק"ל).

שמעתי כי פעם נשכח ממרן החזו"א זצוק"ל איזה ענין במסכתא חולין (שידעה בע"פ) ואמר מרן צריכים לחזור כבר על חולין וחזר עליה מהר מאוד בזמן קצר מאוד.

סיפר לי הגאון הגדול רח"ק שליט"א שראה את מרן עובר על כל מסכתא ברכות בשעתיים בערך לא אמר המילים בפה רק בהעברת עיניו על כל העמודים בלי רש"י ותוס'.

מרן הסטיפלער זצוק"ל אמר לבנו הגאון הגדול רח"ק שליט"א שכשהוא עצמו ה' מכין שיעור בלילה והתקשה בהבנת הסוגיא, היה חוזר ושונה את הסוגיא כמה פעמים ועי"כ ה' זוכה בס"ד להבינה היטב וזה בדוק ומנוסה.

הגאון הגדול רח"ק שליט"א בשם מרן החזו"א זצוק"ל שיעץ שמלבד שיעורי העיון ראוי ג"כ ללמוד קצת במהירות כדי לרכוש הרבה ידיעות.

הרא"ט שליט"א שאל פעם את מרן החזו"א זצוק"ל אם טוב ללמוד חצי יום בקיאות נוסף לחצי יום בעיון כפי שנהגו גדולים אחרים והשיב לו מרן על לימוד הבקיאות שזה לא גרוע מאמירת תהילים.

(מוסף שבת קדש)

טז _____ דברי שי"ה

שו"ת ופסקי הלכות מרבינו שליט"א בשם מרן החזו"א זי"ע

ש. ראיתי בשם חזון איש שאמר שמעיקר הדין אין בעיה באוכלין ששהו מתחת המיטה בלילה לאוכלם, מה יהיה הדין בין ששהו תחת המיטה שישנו עליה לגבי לעשות קידוש על יין זה אם שייך בזה ענין של הקריבהו נא לפחתך. ת. הוא אמר (החזו"א) שיש מקום להקל אבל הוא עצמו ובני ביתו החמירו וכל שכן לענין קידוש שאין להקל.

ש.האם נכון שהחזו"א הורה דמי שעומד בתפילת הלחש ושומע ברכת כהנים יפסיק בתפילתו ויכוין לשמוע הברכה, והאם יש הבדל אם הוא נמצא יחד עם הש"ץ באותו מקום לסתם באמצע התפילה. ת. הוא אמר שמותר לו להפסיק ולשמוע.

ש. האידנא בארץ ישראל אם יש דינא דמלכותא דינא.

ת. אמר רבינו בשם החזו"א, אם מתקנים דבר שגם אם היה בי"ד כראוי היו מתקנים יתכן שיש בזה דינא דמלכותא דינא.

החזו"א נהג למסור את המשלוח מנות בידי ודלא כמובא במ"ב מהבנין ציון.

ש. במה שאומרים בשם החזו"א שלא מקפידים במילה על משקל התינוק האם זה גם באופן שנולד בחודש שביעי או שמיני.

ת. יתכן.

ש. במה שאומרים בשמו שההיתר להתיחד עם אשה שבעלה בעיר זהו רק באופן שידוע בודאי שאינו יכול להגיע בזמן הקרוב משום דיש אימה טבעית, האם זהו אף באופן שנמצא בבית הסוהר בעיר שאז אינו שולט בעצמו לצאת.

ת. יתכן שלא.

ש. האם נכונה השמועה ממרן החזו"א זצוק"ל שהתיר להתרחץ בארץ הקודש

כיון שמזיעין הרבה ואין זה רחיצה של תענוג.

ת. שקר וכזב ובהדיא אסר.

ש. במוצ"ש חנוכה היאך היה המנהג האם להבדיל קודם ההדלקה או להיפך.

ת. להבדיל קודם.

(שו"ת זה נתקבל מידידינו הר"ר יצחק אוהב ציון שליט"א)

שו"ת ופסקי הלכות _____ יז

שו"ת מרבינו שליט"א בכמה עניני הלכה

ש. כתב החזו"א בקוב"א ח"א מכתב ד' וז"ל למעלה מפרק הזרוע של יד בכלל מקום מכוסה אף שרבו מגולי כל היד בטלה דעתם עכ"ל וצ"ב דמאחר שרבו ההולכים כן שוב אין בזה משום חוסר צניעות ומה שייך בזה בטלה דעתם.

ת. **כיון שעושין שלא כדין בטלה דעתן.** (נראה כוונת רבינו שליט"א [בביאור דברי החזו"א] דאף שהגדרת מקומות נקבע לפי"מ שדרך בני אדם לכסות מ"מ לאחר שנתבאר בפוסקים שלמעלה מהמרפק הוא בכלל מקומות המכוסים נקבע הדין שזהו השיעור ושוב אף אם יתרבו מגולי היד בטלה דעתם כיון שעושים שלא כדין).

ש. האם אמת נכון הדבר שמרן החזו"א ה' יורד מהמיטה והולך פחות מד"א קודם נט"י שחרית.

ת. נכון.

ש. עד כמה דקות הוה ס"ל להחזו"א שאם מקדים או מאחר את הנץ מיקרי תפלה כותיקין.

ת. **בכדי שהדעת טועה.** (ברשימות בשם החזו"א שבכת"י רבינו שליט"א כתב וז"ל ואמרו בשמו שותיקין אין הכוונה ממש ברגע הנץ, דלא מסתבר שהותיקין המתינו בשירה חדשה, וגם קשה לצמצם, אלא בערך, ואפי' משהו לפניו או לאחרינו. עכ"ל. ושמעתי מרבינו שליט"א שהכוונה שתיים שלוש דקות, ואמר שזו גם כוונתו בתשובתו כאן).

ש. אבקש שיורה רבינו איך לנהוג בזמן ק"ש כהמג"א או הגר"א.

ת. **לכתחילה כהמג"א.** (שמעתי מרבינו שליט"א שדעת החזו"א היא שאפשר לסמוך על סוף זמן ק"ש דהגר"א לכתחילה, אבל אביו מרן הקה"י זצ"ל אמר שאין ליכנס לכתחילה להקל בק"ש דאורייתא, עכ"ד שליט"א. (ומה שאמר רבינו שליט"א בשם החזו"א כן הוא גם ברשימות הוראות החזו"א בכת"י רבינו שליט"א וז"ל אפשר לסמוך על זמן ק"ש של הגר"א. ועי' בחזו"א או"ח סימן י"ג ועי' בשיח אליהו אות ס"ה. עכ"ל רבינו שליט"א שם).

(דעת נוטה)

יה _____ דברי שי"ה

הליכות והנהגות ממרן זללה"ה שנאמרו מפי רבינו שליט"א לתלמידו הגר"א מן שליט"א.

סיפר רבינו שבילנא היו שני גאונים, רבי מרדכי פרידמן והרש"ש, וכשהדפיסו בזמנם את הש"ס ביקשו שיתנו הערות וידפיסום, הם נתנו, והמדפיסים אמרו שזה יותר מדאי בארוכה ושיקצרו. ר' מרדכי היה עשיר ואמר שאינו צריך להם וידפיס לבד, והרש"ש שהיה עני קיצר ונתן להם, ולבסוף מהרש"ש כולם יודעים ומר' מרדכי לא נודע, הדפיס ספר "דברי מרדכי" ואינו מפורסם.

הורה בישיבת "תפארת ציון" שילמדו את המסכת כסדר, ופעמים שהיו לומדים המסכת זמן וב' זמנים ומחצה עד שגמרו.

מעשה בראש ישיבה שסיכם עם קבוצת בחורים, שעל כך וכך דפים יתן כך וכך כסף, מכספי נדיב. מרן החזו"א שלח להגיד להם שלא יקחו, וזה ששמע בקולו הצליח יותר מן האחרים...

אומרים משמו שאמר, כי ה"חתם סופר" אמר לתלמידיו: תורה תלמדו ממני, ויראת שמים מחמי (הגאון רבי עקיבא איגר), וזה משום שסבר שדרך לימודו עדיף. ואמר מרן החזו"א שהעולם לא קיבל את זה, וגם תורה לומדים מהגרע"א.

שאלוהו פעם היכן תלמידיו של הגר"א, הרי היו לו תלמידים והיה צריך להיות שתלמידיו יהיו גם כן הגר"א קטן? וענה שלהגר"א לא היו תלמידים, היו באים אליו רק כמה פעמים בשנה.

מרן החזו"א כתב הערות על חידו"ת של מרן הגאון בעל "אבי עזרי" צוק"ל בעניין שלמי שמחה, ומרן הגראמ"מ שך ביקש ממני שאעתיק לו זאת. אמר לי מרן החזו"א: בודאי תעתיק, "עס קומט עם"! (מגיע לו!)

אביו של מרן החזו"א הג"ר שמריהו יוסף זצ"ל חיבר ספר "בית התלמוד", שהוא קיצור של הגמ' חולין על המשניות, ואבא ז"ל הדפיסו יחד עם ספר "שערי תבונה". הוא הדפיס ספר זה כי היה מחוסר ממון ועי"ז היה לו הכנסה, אף רצה

הליכות והנהגות _____ יט

לעשות כן על כל הש"ס אך לא אסתייע מילתא. ופעם אחת הראיתי למרן החזו"א שמה שכתב בספרו חזו"א כיוון בזה לאביו ז"ל בספר הנ"ל, ומאד נהנה. אבא זצוק"ל חיבר ספר על מסכת אהלות וקראו בשם "מור ואהלות". לאחר שיצא ספר חזו"א על אהלות ראה שרוב הדברים כתבם כבר מרן החזו"א, וגזר הספר.

סיפר לי תלמיד חכם אחד זצ"ל שדיבר פעם אחת עם מרן החזו"א על איזו קושיא, ומרן החזו"א השיבו. הלך הת"ח לביהכנ"ס, כתב את הדבר והראהו למרן חזו"א. אמר לו מרן החזו"א: למה כתבת? אני אמרתי לך תירוץ, אבל לא לכתוב... (לא הכל צריך לכתוב).

הגאון ר' יואל קלופט זצ"ל הביא בחור מה"שוב" שהיה שובב מאד, לפני מרן החזו"א. אמר לו מרן החזו"א: מה אתה רוצה, אתה לא רואה את ה"יראת שמים" על פניו?!...

פעם אחת הגיע אחד מאנשי המזרחי אל רבינו, ואח"כ הלך הלה וסיפר שמרן החזו"א קיבלו. הגיב מרן החזו"א: אני בטבעי לא מסוגל לזרוק בן אדם!

אחד נכנס וביקש ברכה על יראת שמים, אמר לו מרן החזו"א: מצידי זה בסדר, עכשיו שמצדך יהיה בסדר!

פעם אחת התגורר כמה שבועות אצל הגר"ש גריינמן זצ"ל, והיה הולך לטייל כל יום. וכל יום היה מגיע חתול ומלוהו מתחילה ועד סוף. רצו לגרשו ולא הצליחו, וציוה מרן החזו"א שלא לגרשו. כמו כן היתה "יונה" שהיתה כל בוקר דופקת בחלון ונכנסת ומתיישבת בחדר ואח"כ הולכת, וכך במשך חודש שלם עד שנעלמה.

פעם אחת הנחתי ב' אצילי ידי על הספר, ושוב אח"כ הורדתי ספר של "אחרון" שהיה מונח על הגמרא. אמר לי מרן החזו"א: התרת את האסור ואסרת את המותר (סבור היה שמותר להניח ספרי אחרונים על הגמרא).

ב דברי שי"ה _____

הוא עובדה בבחירות לעיריה שבאו ואמרו לו שיצא לא טוב, ואמר שכל זמן שלא גמרו לספור אפשר להתפלל, והוא התפלל. בערב נשתנה התוצאה לטובה... היה אחד שעשה עסקי מסחר שלא כחוק, והיה נכנס למרן החזו"א ומתברך ממנו. לבסוף המשטרה עלתה עליו ועצרוהו, אמר להם הנ"ל שאינו מפחד מהם כי יש לו ברכה מהחזו"א, וסוף דבר שיחררוהו לחפשי. וכל זה בזכות האמונה בברכתו של צדיק.

כשהיינו בצפת היו באים מנין אנשים לחדרו להתפלל ותיקין, וגם אני התפללתי שם. פעם אחת לא התעוררתי בזמן וישנתי באותו חדר בו היו האנשים מתקבצים. אמר להם מרן החזו"א שיכנסו למרפסת, כי אם יהיו בחדר, כשהילד יקום ירגיש לא נעים בבגדי שינה. כך סיפר לי הגאון רבי שרגא פייבל שטיינברג זצ"ל.

פעם אחת אמו ע"ה לא חשה כל כך בטוב ואמי ע"ה ביקרה אצלה. אמרה אמו שמתפלאת שמרן החזו"א לא בא אליה. באה אמי ע"ה וסיפרה זאת למרן החזו"א, מיד לבש את המעיל ורץ כל הדרך עד כדי כך שאמי ע"ה לא יכלה להשיגו.

פ"א עליתי לאוטובוס ובא עני לבקש צדקה, כשרציתי לתת לו נסגרה הדלת. אמר לי מרן החזו"א שאתן לעני אחר. שאלתי אותו האם הטעם שרק בעצם הצדקה נאמר דין "לב" (שגמר בלבו חייב) אבל למי לתת זה לא שייך לצדקה שיחול על זה דין צדקה בלב, והבנתי ממנו שלזה נתכוון.

בילדותי פעם אחת יצאתי עמו מהבית והיה לי סוכריה בפה, אמר לי שזה שינוי מקום כשאני יוצא מהבית וצריך לברך, וכשחוזרים לבית שוב צריך לברך - אפילו מאה פעמים!

אם צער בעלי חיים אסור מן התורה (עיין בבא מציעא דף ל"ב), באיזה פסוק נאמר? - שאלתי למרן החזו"א ואמר לי מפרשת בלק (במדבר כ"ה, כ"ח) "מה עשית לך כי הכיתני זה שלש רגלים" (ומצאתי שכן כתב הרמב"ם ב"מורה נבוכים").

(מוסף שבת קדש)

מעשים והנהגות _____ כא

מעשים והנהגות שסיפר רבינו שליט"א ממרו בעל החזון איש זי"ע

אמר רבינו שאכן זוכר שבא בחור לפני החזו"א [רק שאינו זוכר עכשיו מיהו היה] שהוצרך לניתוח והחזו"א הורה לו למי ללכת. וכו' ואח"כ דיבר עמו בלימוד וראה שהוא ת"ח. אמר לו שאינו זקוק לניתוח שאלהו הא הרב אמר לי והדריכני כיצד לגשת לניתוח. אמר לו החזו"א ת"ח זה הנהגה אחרת וכך היה בסוף שלא הוצרך לניתוח.

שאלו לרבינו איך החזו"א ידע בעניני רפואה [כדוגמת השירטוט הידוע שעשה על ניתוח ראש] השיב רבינו: מהתורה יודעים הכל.

סיפר רבינו שפעם הלכתי עם החזו"א ברחוב [איפה שהיום סוף רחוב חזו"א, ליד הבית קברות] ולפתע אמר לי שבמקום שעכשיו אנחנו הולכים עברו כאן ודיברו בלימוד התורה, כי במקום שעברו בני תורה ודיברו בלימוד אפשר להרגיש את זה. ואמר רבינו להגיע לדרגה זו אפשר רק ע"י לימוד התורה הקדושה.

ידוע הדבר שבעת "מלחמת המפרץ" עם ישראל נשען על דברי רבינו שאמר בשם החזו"א, שבבני ברק לא יארע הדבר, וכך ה' בס"ד, ובאחד הפעמים הסביר רבינו שכמו שנאמר בנביא מלכים ב' פ"ו פס"ז וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישֶׁעַ וַיֹּאמֶר ה' פֶּקַח-נָא אֶת-עֵינָיו וַיִּרְאֶה וַיִּפְקַח ה' אֶת-עֵינָיו הַנֶּעֱרַר וַיֵּרָא וְהָיָה הָהָר מְלֵא סוּסִים וְרָכָב אֲשֶׁר סָבִיבֵת אֱלִישֶׁעַ: כך הדבר הוא בב"ב אם היו רואים האנשים כמה דפי גמ' מקיפים את ב"ב, לא היו פוחדים אלא בוטחים בזכות התורה שיש לה.

ושוב לאחר שנים שהיה מלחמה כתב רבינו מכתב בענין זה:

בעה"י ד' כסלו תשע"ג

כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק (ברכות ט' א) ור"ש ס"ל בספרי עקב

כב _____ דברי שי"ה

סי' ל"ח אין זה קידוש ה' שדברי צדיקים קיימין בחייהן ובטלין לאחר מיתתן ולא יתכן כן וא"כ כשהחזון איש זצ"ל אמר שבבני ברק לא יהי' פצצות כמו שהעיד הגה"צ רא"צ טורצין זצ"ל בודאי יתקיים גם היום ואין לפחד כלל.

חיים קניבסקי

שמעתי מרבינו שכתב מכתב זה להרגיע את הציבור שבאים מבוהלים.

☆

ואמר רבינו מה שנעשה בימינו כזה מהפך ביחס החשיבות לבחורי ישיבה, זה בזכות החזו"א שהגיע לב"ב ודרו בה אז בס"ה שלושים משפחות שלא כל כך חרדיות והוא עשה את המהפך הזה. ואיך עשה, רק ישב ולמד וזה כבר השפיע. אבל לפני כן הי' קשה למצוא אשה בלי חסרון שתסכים להנשא לתלמיד ישיבה.

סיפר רבינו שעד תקופת החזו"א לא ידעו משביעית ולא ממעשרות, עד שבשמיטה הראשונה לאחר שהתאמצו מאד עשה להם טובה מוכר הירקות והכין פינה אחת לפירות שביעית כשרים, והיום יש כזה מהפך, הכל עשה החזו"א.

מכתב שכתב מרן החזו"א זי"ע

שלו' כט"ס כבר ארכו ימי שתיקתי ר"ל לא קיימתי כתיבה כדיבור... ואני חוזר להענין ידידנו זרח שיחי' הציע נכבדות בשביל מרא דכולא תלמודא חיים קניבסקי שליט"א ואם אחותי תחי' תסכים, לפי ראות עיני וכו' ואכפול שלו'

אי"ש

☆

כידוע שבימי חול המועד באים אנשים רבים מאד לאחל "אגוטן מועד" ולהתברך מרבינו. שמעתי מרבינו, גם אצל החזו"א היו באים בחוה"מ אנשים וכן אצל אבא, אמרתי לרבינו שב"ה שיש לאנשים היכן לבא, אמר רבינו [בענוה] הם חושבים כך, אמר רבינו שבחווה"מ יש לו יותר זמן לקבל אנשים מפני שאינו כותב.

מעשים והנהגות _____ כג

פעם אחת קנו לרבינו בהיותו בחור חליפת בגדים חדשה ובא לחזו"א ואמר שלא נהנה מזה כלל האם צריך לברך שהחיינו השיבו החזו"א אין כזה דבר לא נהנה בכלל מסתמא קצת אתה נהנה, אתה צריך לברך, השיב רבינו יודע אני בעצמי שאיני נהנה כלל אמר החזו"א כמעט שאין שייך כזה דבר אבל אם יש לך ספק תברך על פרי חדש וכך עשה רבינו.

רבינו היה מביא כל שנה להג"ר ראובן כץ זצ"ל מפתח-תקוה מהמצות חבורה של אפיה מהחזו"א, שנה לאחר פטירת החזו"א המשיך והביא לו מצות, שאל לרבינו האם עכשיו הם ג"כ כל כך מהודרות כמו בחיי החזו"א, אמר לו רבינו הא עכשיו זה עוד הרבה יותר מהודר, כי החזו"א עם כח ההכרעה שלו גם היה מקיל לנו, עכשיו שלא נמצא מחמירים בכל ספק קל.

פעם אמר לי רבינו בנוגע לקביעות של הלימודים היומים שלו כי הוא מקפיד על זה חוק ולא יעבור וסיפר דבר פלא. כי הוא רגיל בקביעות הזו עוד מימי צעירותו מחיי מרן החזו"א, והנה ביום שנפטר מרן החזו"א, היה פטירתו בשבת וקברו אותו רק לאחר שבת ביום א'. ואחרי שחזרו מהלויה היה עייף שבור ורצוץ כי גם היה יומיים "שהיו לא בני אדם" מאז שנפטר וגם כל הבלגאן, ועוד לא למד את משנתו היומית והרגיש שהוא כ"כ שבור ורצוץ עד שממש לא היה טעם לפתוח גמרא וללמוד מרוב התשישות שהיה שרוי בה. וידע שאם ינסה לא יתרכז ולא יבין כלום. אמנם, החליט, קביעות זו קביעות, והתיישב ללמוד את סדריו אפילו שמרוב עייפות ותשישות ממש לא הבין כלום בכל זאת לא ויתר וגמר חוק היומי שלו העיקר לא לבטל קביעות!

נשאל רבינו אם הוא לומד מוסר שהרי אין זה בסדר החובות ואמר שהנה החזו"א לא למד כל יום אבל אבא זצ"ל כן למד, אמנם הוא כיון שלומד הרבה גמ' וכשלומדים גמרא ורואים שלא יודעים כלום זה המוסר הכי גדול.

שמעתי מרבינו שביום פטירת החזו"א ט"ו חשון יוצא בדיוק בסדר לימוד הש"ס השנתי להתחיל הפרק מי שמת בב"ב, וכך יוצא כל שנה ביום היא"צ.

כד _____ דברי שי"ה

רבינו אמר בקשר לספר הזכרונות (הנהגות על מן החזו"א) עד היום, מדי פעם אני נזכר בעוד דבר הלכה שלא כתבתי מהחזו"א, שאלתי מרבינו הרי כתוב שאחרי חמישים שנה כבר אי אפשר להעיד על מה שראה לפני 50 שנה ומפטירת החזו"א עבר מעל חמישים שנה השיב רבינו: "הרי כתוב שמילתא דרמיא עליה אפשר"!!...

"קונטרס הזכרונות" כתבתי הנהגות של החזו"א, אחר פטירתו, אבל ב'טעמא דקרא' הדפסתי בסוף הנהגות מאמי ע"ה, וזה שמעתי עוד קודם לפטירתו.

סיפר רבינו, החזו"א כתב את חיבורו על סדר זרעים בזמן שהגיע לארץ ישראל, שאז זה היה למעשה.

סיפר רבינו, החזו"א נמנע מלפסוק שאלות, הוא פחד מזה, ספר חזו"א לא חיבר על השו"ע אלא על הגמ' ואח"כ סידרו על סדר השו"ע, פעם הציעו לו להיות רב בירושלים הוא הסכים בתנאי שלא יצטרך לפסוק הלכות, כמובן הם לא הסכימו, הוא תמיד סירב לפסוק למעשה.

אמר רבינו שבדרך כלל כל הנהגות של החזו"א היה להן מקור קדום ולא חידש זאת מעצמו [וביקש רבינו מאחד הנכדים לעבור על כל מה שכתב בקונטרס הזכרונות הנהגות מהחזו"א לנסות למצוא לזה מקור כי לא נהג סתם בלי מקור].

סח רבינו, הגאון ר' יחיאל גורדון זצ"ל אמר לי, תכתוב כל דבר מהחזו"א כי אח"כ תתחרט אם לא תכתוב. חשבנו שתמיד נשאר להיות עם החזו"א לא עלה על דעתנו שיבוא היום והוא לא יהיה איתנו. בסוף כתבתי לאחר שנפטר והיו דברים שלא זכרתי, וזה היה משום שהייתי ילד כשאמר לי לכתוב.

כשהחזו"א היה אבל על אמו התחתן ר' שמריהו גרינמן. החזו"א היה מסדר קידושין וזו היתה הפעם היחידה שסידר קידושין כי אמר שרק כך מותר לו לבא. [אח"כ בסעודה ישב בחדר אחר].

מעשים והנהגות _____ כה

ראינו כסדר בלי סוף אצל החזו"א ואצל אבא הסטיפלר זצ"ל, שכל פעם מה שרצו מהשמים שיהיה אותו שמו בפיהם. ורבינו ציין לזה התוס' בעירובין ס"ה א' ד"ה שכוון רבן גמליאל ברוח הקודש.

רבינו סיפר, שעשה קריעה על החזו"א, וכן על הגרי"ז מבריסק. אבא [הסטיפלר] אמר לעשות קריעה.

סיפר רבינו שאמו סיפרה לו שפעם הגישה את האוכל לחזו"א, ונכנס מישהו לדבר עמו, ואח"כ נכנס עוד מישהו ועיכבו מלאכול, אמר החזו"א אם כבר התעכב הדבר איני רוצה לאכול, ובסוף נתברר ששכחו לעשר את האוכל. אמי סיפרה לי שהיו כאלה סיפורים כמה פעמים.

אמר רבינו כמה פעמים דאין לסמוך על שמועות שאומרים בשם החזו"א או בשם אביו או בשמו, שבדרך כלל הם או שקר או בדיוק להיפך, והחזו"א אמר לו דרך מה ששומע ממנו כאן ליד השלחן יאמין, אבל מה ששומע כבר מחוץ לפתח הדלת שלא יאמין.

עד כמה הרגיש רבנו קרוב לחזו"א יעיד המשפט הבא שאמר 'אני השתדלתי כמה שיותר לשמש אותו כמה שיכלתי'.

☆

החזו"א לא היה מעיר הערות לאנשים אם היה סבור שלא ישמעו ולא יהיה תועלת. אבל דוקא לי הוא העיר כמה פעמים, [אחד אמר בפני רבינו שאולי אינו ראייה כי הרגיש לרבינו כאב לבנו, הגיב רבינו שיתכן כן].

אמר רבינו, הנהגותי מתחלק לשלש יש דברים כמו האבא ויש דברים כמו החזו"א ויש דברים כמו השווער [מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל], ובהזדמנות אחרת אמר שבהרבה דברים אני מחמיר כמו השווער.

ידוע ממקורות נאמנים שהחזו"א התבטא על הסטיפלר זצ"ל ורבינו שהם שני גדולי הדור.

(מנחת תודה)

☆

כו _____ דברי שי"ה

תפילה על חולה

בשם מרן ה"חזון איש" מובא שאמר: אפשר להתפלל על החולה גם כשאין יודעים את שם אמו, ואפשר להגיד את שם אביו, וכשאין יודעים שם אביו - יגידו שם עירו.

(עדות רבינו שליט"א מעשה איש ה')

ברכת "אשר יצר" בלילה

...נתעורר ספק אם באמת יצאו הדברים מפי החזון איש זי"ע, ושאלתי את הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, ואמר לי שהחזון איש אמר לו מפורש שלא יברך אשר יצר לאחר המפיל, וכן שמעתי מעוד הרבה מתלמידי החזון איש ומהם שאמרו דהחזון איש אמר לברך אשר יצר בהרהור.

(ביורו הלכה)

בדין מזונותיו עליו

כתב בספר מעשה איש (חלק ה עמוד צג) בשם הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א: אדם אחד נלכד בביתו עכבר במצודה בשבת, ונשאל רבינו החזון איש האם האדם צריך לתת לעכבר לאכול קודם שהוא עצמו יאכל? והשיב; שלא, כיון שאין מזונותיו עליו.

(ואין למו מכשול)

שיעור כזית לשיטת מרן זצ"ל

בהסכמת רבנו לספר "כזית השלם" כתב שם שהחזו"א לא החמיר לברכה אחרונה לכזית של נתקטנו השיעורים, ואדרבה, אחז שהעיקר הוא כזית זמננו, (אלא שלמעשה החמיר לא כדעת הגאונים שמספיק כזית זמננו ממש, אלא, כראשונים שפסקו שליש ביצה, והוא קרוב לכזית זמננו. ולא חצי ביצה שאינו מתקרב לכזית זמננו).

(מהרב ר' נחום באדנער שליט"א)

מעשים והנהגות _____ כזו

לא ילבש "בשעון לגברים"

לאחרונה מעיר מרן שליט"א שיש בענידת שעוני יד משום "לא ילבש גבר שמלת אשה". רבים תמהו על כך, אך הרה"ג רבי רפאל דינר שליט"א, סיפר לי שכך הורה מרן החזון איש זצ"ל והדבר מאושר על ידי תלמידי מרן החזון איש, הגאון רבי יחזקאל ברטלר שליט"א והגאון רבי דב לנדא שליט"א.

ואכן, בחודש אלול האחרון, לאחר פגישת משלחת רבני העיר אלעד עם מרן שליט"א, שאלתיו האם אכן נכונה השמועה שמרן החזון איש סבר שבענידת שעון יד לגברים יש משום "לא ילבש", אף שכולם עונדים שעון יד.

מרן הגר"ח השיב: "נכון. הוא אמר שזו כמו שמלה"...

שאלתי: "והרי כל עם ישראל הולך עם שעון יד. גם הרב אלישיב הלך עם שעון".

הגיב מרן שליט"א "גם אני הלכתי עם שעון בהתחלה, אבל שמעתי שהחזון איש חושש בזה, אז הפסקתי ללכת עם שעון... החזון איש חשש, אז ראוי להחמיר. שים את השעון בכיס"...

(מהרב ר' שמואל ברוך גנוט שליט"א)

☆ ☆ ☆

כה _____ דברי שי"ה

גדולי ישראל על פטירת מרן זללה"ה

בספרו של ידידי היקר הרה"ג ר' שמואל דוד הכהן פרידמן "מצווה ועושה" מובא בסוף ח"ב קונטרס בדידי הוה עובדא ומביא שם את הדברים כדלהלן: "החזון איש נלחם בערוב ימיו בגזירה הנוראה של גיוס בנות ושירות לאומי שגזרו הציונים באה"ק, והרעיש עולמות לבטל גזירה זו, ושמעתי שמחמת גודל צערו ויגונו נחלה במחלת הלב, עד שנסתלק לחיי עד בליל שב"ק ט"ו מרחשון תשי"ד, וכל בית ישראל בכו את השריפה אשר שרף ה', ומקצה העולם ועד קצהו הרגישו את האבדה הנוראה שאבד הדור, ונשארו יתמי דיתמי.

ונודע מה שאמר מרן הגרי"ז מבריסק זי"ע, עד עכשיו היה עולם עם החזון איש, ועכשיו ישנו עולם בלי החון איש, אין זה אותו עולם, זהו עולם אחר לגמרי. באותו שבת פ' וירא כשנסתלק מאור הגולה בבני ברק אמר הרה"ק בעל אמרי חיים זצלה"ה מוויזניץ שהיה דר בקרבת מקום להחזון איש, כי הסתלקותו מרומזת בפרשת השבוע, דכתיב (בראשית י"ט ל"א) ואי"ש אין בארץ. ונודע כי החזון איש חתם עצמו אי"ש, ר"ת של שמו, א'ברהם י'שעיה, וגם את שם ספרו שהדפיס לראשונה בשנת תרע"א בוילנא קרא חזון אי"ש.

ואמרתי להוסיף מה שכתב רשי"ז על הפסוק ואיש אין בארץ סבורות היו שהעולם חרב כמו בדור המבול, ע"כ. ואפשר להמליץ כזאת על הצדיק דכאשר אי"ש אין בארץ שנסתלק לשמי רום, אזי העולם כולו חרב.

אמנם אמרו ז"ל (חולין דף ז' ע"ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, וכוחו של צדיק ניכר בתלמידיו אחריו, ועלינו להרבות תפלה ובקשה להשי"ת לקיים בנו חכמי ישראל הגדולים האמתיים שעליהם נשען בית ישראל, ולאורם נסע ונלך עד ביאת ינון.

יהיו דברים אלו לעילוי נשמתו הטהורה

ונזכה שיהיה מליץ יושר על כל עם ישראל.

☆ ☆ ☆